

De Bieb voor de Zaanstreek

Beleidsplan 2020–2030

DE **BiEB**

voor de Zaanstreek

Inleiding

In 2015 heeft De Bieb voor de Zaanstreek een beleidswijziging doorgevoerd. Tot 2015 was de kerntaak van De Bieb het uitlenen van fysieke leesmaterialen aan een zo groot mogelijk aantal inwoners van de Zaanstreek. In overleg met de gemeenten Zaanstad, Wormerland en Oostzaan is het roer omgegaan en is De Bieb zich gaan richten op de actieve bestrijding van (digitale) laaggeletterdheid. Dat heeft geresulteerd in een grote verscheidenheid aan projecten, veelal uitgevoerd in samenwerking met verschillende sociaal-maatschappelijke partijen in de Zaanstreek. Daarvan hebben we veel geleerd.

Mede dankzij de ervaringen van de afgelopen vijf jaar kunnen we nu een visie presenteren voor de komende tien jaar. Deze termijn van tien jaar is uiteraard niet spijkerhard. Ook de komende jaren zullen er nog allerlei veranderingen in onze omgeving plaatsvinden, waardoor we het beleid van De Bieb deels zullen moeten bijstellen. De kerntaak van De Bieb – de actieve bestrijding van (digitale) laaggeletterdheid – zien wij evenwel als een vaststaand feit.

In de periode 2020-2030 zal De Bieb zich richten op drie doelen:

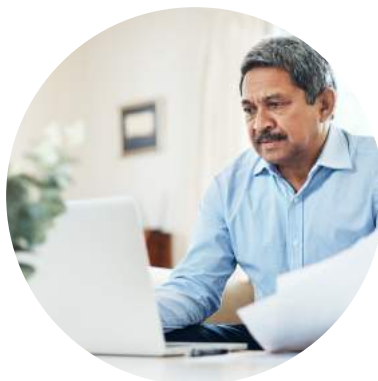
1.

Preventie van (digitale) laaggeletterdheid.

2.

Structurele ondersteuning van mensen die (digitaal) laaggeletterd zijn.

3.

Digitale uitleen van leesmaterialen, voor de jeugd aangevuld met de uitleen van fysieke leesmaterialen.

➔ Ad 1.

Voor de preventie van (digitale) laaggeletterdheid streven we naar 100% bereik van de leeftijdsgroep 0 tot 18 jaar in de Zaanstreek. We doen dit door in een doorgaande lijn samen te werken met partijen die structureel in aanraking komen met deze doelgroep: van GGD (consultatiebureaus) en kinderopvang tot basisonderwijs en voortgezet onderwijs. Een van de belangrijkste diensten die we in dit kader aanbieden, is De Bieb op School.

➔ Ad 2.

Mensen die (digitaal) laaggeletterd zijn, worden structureel geholpen met al hun vragen en problemen op het gebied van taal, overheidszaken en het gebruik van digitale communicatiemiddelen. Speciaal daarvoor zijn in alle bibliotheekvestigingen Informatiepunten ingericht. Wanneer dat opportuun is, worden mensen doorverwezen naar andere sociaal-maatschappelijke partijen in de Zaanstreek of naar non-formele trainingen gericht op basisvaardigheden bij De BiebAcademy. Ook in gezinsverband bieden we structurele ondersteuning en scholing aan. Daarbij worden ouders begeleid en geholpen, zodat zij zelf hun kinderen kunnen helpen bij het leren. Dit draagt bij aan de preventie van (digitale) laaggeletterdheid van de kinderen in het gezin.

➔ Ad 3.

Uitlenen van leesmaterialen blijft een taak van De Bieb, maar zal verschuiven van fysieke uitleen naar het uitlenen van digitale leesmaterialen, aangevuld met fysieke materialen voor de jeugd. Deze verschuiving van fysiek naar digitaal heeft twee belangrijke redenen:

- door digitaal lezen worden mensen beter voorbereid op een samenleving waarin digitale communicatie een steeds belangrijkere rol speelt;
- digitale leesmaterialen kunnen veel goedkoper en klantvriendelijker worden aangeboden dan fysieke leesmaterialen.

Achtergrond

In de Zaanstreek heeft één op de zes mensen (30.000 volwassenen) moeite met lezen en schrijven. Laaggeletterdheid ligt aan de basis van een groot aantal problemen en kost de samenleving veel geld: in de Zaanstreek alleen al €11,5 miljoen per jaar. Sinds 2015 is de primaire doelstelling van De Bieb dan ook de bestrijding van laaggeletterdheid. De belangrijkste taak die we hierin onderkennen is gericht op preventie van laaggeletterdheid: leesbevordering in de leeftijdsgroep 0 tot 18 jaar.

Elk jaar komen er in Nederland 75.000 laaggeletterden bij. De meesten van hen behoren tot de groep schoolverlaters van autochtone afkomst. Met een programma gericht op de preventie van laaggeletterdheid bij de jeugd levert De Bieb een bijdrage aan het structureel terugbrengen van het aantal laaggeletterden in de Zaanstreek. Zo bieden we ondersteuning aan kinderopvangorganisaties en onderwijsinstellingen bij het vergroten van het leesplezier van leerlingen en ontwikkelen we activiteiten om de geletterdheid binnen gezinnen te vergroten. Daarnaast richt De Bieb zich met specifieke diensten en programma's op de bestrijding van (digitale) laaggeletterdheid bij volwassenen.

In 2019 is door de centrale overheid een belangrijk taak belegd bij bibliotheken: het inrichten van Informatiepunten in bibliotheekvestigingen voor alle vragen van burgers over overheidszaken en het gebruik van digitale communicatiemiddelen. Het kabinet wil dat iedereen mee kan doen aan de maatschappij en het gevoel heeft erbij te horen. Hiervoor is nodig dat de samenleving ook daadwerkelijk voor iedereen een inclusieve samenleving is, ongeacht eventuele beperkingen. Een inclusieve samenleving houdt in dat mensen ook digitaal volledig mee kunnen doen.

Digitale inclusie is een wezenlijk onderdeel geworden van onze samenleving en gaat over de mate waarin mensen in staat zijn ook daadwerkelijk gebruik te maken van digitale middelen. Naar schatting vier miljoen mensen in Nederland kunnen digitaal niet meekomen, van wie er zo'n tweeënhalve miljoen nooit in staat zullen zijn zelfstandig digitaal zaken te doen met de overheid. Een hulpstructuur bij de openbare bibliotheken in Nederland waar alle burgers terecht kunnen, moet hier uitkomst bieden.

De Bieb in 2030

In 2030 moet De Bieb de volgende functies hebben ingericht:

- Preventie laaggeletterdheid gericht op jeugd 0-18 jaar (intensieve samenwerking met consultatiebureaus, kinderopvang, basis- en voortgezet onderwijs).
- Informatiepunten in alle bibliotheekvestigingen tijdens alle openingsuren.
- De BiebAcademy met non-formele trainingen voor alle basisvaardigheden.
- Digitale uitleen voor volwassenen.
- Fysieke en digitale uitleen voor jeugd 0-18 jaar.
- Verblijfsfunctie gericht op mensen die De Bieb gebruiken voor studeren, werk, trainingen en het ontmoeten van anderen.

De Bieb nu

Eind 2019 heeft De Bieb de volgende functies ingericht:

- Preventie laaggeletterdheid gericht op jeugd 0-12 jaar (intensieve samenwerking met consultatiebureaus, kinderopvang en basisonderwijs) in Zaanstad en Wormerland.
- Een Informatiepunt in De Bieb Zaandam dat twee middagen en een avond per week is geopend.
- De BiebAcademy met een divers aanbod van non-formele trainingen en spreekuren gericht op het vergroten van taal- en digitale vaardigheden.
- Voornamelijk fysieke en beperkte digitale uitleen voor volwassenen.
- Voornamelijk fysieke en zeer beperkte digitale uitleen voor jeugd 0-18 jaar.
- Verblijfsfunctie gericht op mensen die De Bieb gebruiken voor studeren, werk, trainingen en het ontmoeten van anderen.

Om over tien jaar de gestelde doelen te kunnen bereiken is nog heel wat nodig:

1.

Preventie laaggeletterdheid uitbreiden naar jeugd 12-18 jaar in Zaanstad en Wormerland.

2.

Preventie laaggeletterdheid opzetten in Oostzaan.

3.

Verdere professionalisering van De BiebAcademy.

4.

Fysieke uitleen voor volwassenen afbouwen.

5.

Digitale uitleen onder volwassenen stimuleren.

6.

Digitaal lezen voor jeugd 5-18 jaar stimuleren.

7.

Uitbouwen Informatiepunten naar alle vestigingen gedurende alle openingsuren.

8.

Uitbouw van de verblijfsfunctie in de vestigingen, wanneer de afbouw van de fysieke collectie hiervoor ruimte heeft gemaakt.

9.

Zichtbaarheid van de nieuwe functies van De Bieb verbeteren.

Nadere uitwerking beleid 2020-2021

1. Preventie laaggeletterdheid uitbreiden naar jeugd 12-18 jaar in Zaanstad en Wormerland

Om dit doel te halen is een samenwerking nodig met het voortgezet onderwijs in de Zaanstreek vergelijkbaar met die met het basisonderwijs. Op dit moment is de wil tot samenwerking vanuit het voortgezet onderwijs zeer beperkt. Een pilot op een middelbare school is om deze reden na twee jaar gestopt. De Bieb zal de komende jaren geen nieuwe activiteiten gericht op samenwerking ontplooiën, maar laat het initiatief daartoe bij het voortgezet onderwijs.

➔ **Resultaten 2020-2021:** geen

2. Preventie laaggeletterdheid opzetten in Oostzaan

De gemeente Oostzaan heeft besloten de bibliotheekvoorziening te moderniseren vanaf 1 januari 2020. Dat betekent dat we voor de preventie van laaggeletterdheid aan de slag gaan met het consultatiebureau, de kinderopvang en het basisonderwijs (er is geen instelling voor voortgezet onderwijs in Oostzaan). Daarnaast wordt een Informatiepunt in de KunstGreep ingericht en worden trainingen van De BiebAcademy aangeboden. De fysieke collectie voor volwassenen wordt rigoureus in omvang teruggebracht. De nadruk komt te liggen op digitaal lenen. Met deze modernisering worden veel van de toekomstige functies van De Bieb vanaf begin 2020 al ingevuld in Oostzaan. Op basis van de ervaringen in Oostzaan zal het beleid voor Zaanstad en Wormerland vanaf 2021 worden aangescherpt.

➔ **Resultaten 2020-2021**

2020 Implementatie nieuwe bibliotheekvoorziening Oostzaan

2021 Evaluatie nieuwe bibliotheekvoorziening

Aanscherping beleid Zaanstad en Wormerland op basis van deze evaluatie

3. Verdere professionalisering van De BiebAcademy (volwasseneneducatie)

De BiebAcademy heeft zich bij de planning en uitvoering van de trainingen sterk laten leiden door de individuele behoeften van de deelnemers. Dat heeft geleid tot soms lange wachtlijsten en situaties waarbij sommige deelnemers te lang plaatsen bezet hielden, omdat er geen zicht was op doorstroom naar een vervolgtraject. Naar verwachting neemt de instroom van deelnemers de komende jaar sterk toe, waardoor de noodzaak van een efficiëntere organisatie met een soepel instroom- en doorstroombeleid hoog is. In 2020 wordt het aanbod doorgelicht en waar nodig aangepast. De focus komt te liggen op een doorgaande leerlijn basisvaardigheden, waarbij de gezamenlijke behoeften van de deelnemers leidend zijn en niet de wensen en behoeften van een individuele deelnemer. De samenwerking met basisscholen, consultatiebureaus en kinderopvang wordt verder versterkt met een trainingsaanbod waarbij ouders en hun kinderen samen deelnemen aan activiteiten.

➔ Resultaten 2020-2021

- 2020 Aangepast aanbod De BiebAcademy
Uitwerking procedure instroom-doorstroom-uitstroom
- 2021 Verbreding aanbod De BiebAcademy met digitale vaardigheden

4 Fysieke uitleen voor volwassenen afbouwen

De fysieke collectie voor volwassenen zal de komende jaren telkens met hetzelfde percentage worden afgebouwd als waarmee het aantal uitleningen daalt. In 2020 is het plan voor verdere digitalisering beschikbaar, inclusief de gevolgen voor de organisatie van De Bieb. Tevens zullen we in 2020 een besluit nemen over de wijze waarop we de komende jaren de informatieve collectie voor volwassenen afbouwen.

➔ Resultaten 2020-2021

- 2020 In De Bieb Zaandam en De Bieb Krommenie krimpt de collectie in 2020 met 5%, in De Bieb Wormer met 10%. De verhouding tussen de collectie jeugd en de collectie volwassenen wordt 60:40 in De Bieb Zaandam, 65:35 in De Bieb Krommenie en 70:30 in De Bieb Wormer
Besluit afbouw informatieve collectie
- 2021 Verdere inkrimping collectie op basis van uitleencijfers 2020 en besluit afbouw informatieve collectie

5. Digitale uitleen onder volwassenen stimuleren

De Bieb bevordert digitaal lezen onder volwassenen onder andere door boeken van een tiental auteurs niet meer fysiek aan te bieden, maar alleen nog als e-book via de online Bibliotheek. De fysieke informatieve collectie zal worden afgebouwd en als alternatief verwijzen we klanten naar de online Bibliotheek en naar websites waar betrouwbare en actuele informatie te vinden is. Digitaal lezen gaan we actief promoten en ondersteuning bij digitaal lezen via De BiebAcademy wordt uitgebreid. Via het provinciale en landelijke platform van bibliotheken oefenen we druk uit op de Koninklijke Bibliotheek (KB) om hoge prioriteit te geven aan het verbeteren van de toegang tot de online Bibliotheek.

➔ Resultaten 2020-2021

- 2020   Selecteren en verwijderen tiental auteurs
         Druk uitoefenen op KB
- 2021   Actieve verwijzing naar alternatieven informatieve collectie

6. Digitaal lezen voor jeugd 5-18 jaar stimuleren

Vanaf 2020 worden scholen in toenemende mate gestimuleerd om alle kinderen toegang te bieden tot de online Bibliotheek en andere omgevingen waar goede collecties jeugdliteratuur (lezen en luisteren) digitaal te vinden zijn.

➔ Resultaten 2020-2021

- 2020   Op elke school is minimaal één groep actief bezig met digitaal lezen en/of luisteren
- 2021   Ieder kind tussen 5 en 12 jaar heeft een account bij de online Bibliotheek en is zelfstandig in staat digitaal (luister)boeken te lenen

7. Uitbouwen Informatiepunten naar alle vestigingen gedurende alle openingsuren

De activiteiten van het DigiTaalhuis worden geïntegreerd in het Informatiepunt. Enkele nevenactiviteiten van het DigiTaalhuis worden afgebouwd. De huidige spreekuren van het DigiTaalhuis en De BiebAcademy gaan op in het Informatiepunt of worden daaraan gekoppeld. In 2020 wordt in De Bieb Zaandam en De Bieb Krommenie een speciale ruimte gerealiseerd voor het Informatiepunt. Daarnaast gaan we in overleg met de verschillende gemeenten bepalen op welke manier de huidige Informatiepunten zinvol kunnen worden uitgebreid, eventueel met gebruikmaking van de BiebBussen. Daarbij wordt rekening gehouden met andere sociaal-maatschappelijke partijen die inloopsprekuren (willen)

organiseren. In 2021 moet er een vast team van deskundige medewerkers voor de bemensing van de Informatiepunten beschikbaar zijn.

➔ Resultaten 2020-2021

- 2020 Speciale ruimte in De Bieb Zaandam en De Bieb Krommenie voor Informatiepunt
Afspraken met gemeenten over uitbouw openingsuren Informatiepunt
- 2021 Vast team van deskundige medewerkers Informatiepunt

8. **Uitbouw van de verblijfsfunctie in de vestigingen, wanneer de afbouw van de fysieke collectie hiervoor ruimte heeft gemaakt**

In 2020 en 2021 krimpt de collectie voor volwassenen in de vestigingen in Zaanstad en Wormerland. Kasten worden verwijderd wanneer dat mogelijk is. Na 2021 wordt de vrijgekomen ruimte geschikt gemaakt voor meer werkplekken en verblijfsruimte. In De Bieb Krommenie wordt rekening gehouden met een eventuele inhuizing van andere sociaal-maatschappelijke instellingen in het kader van het gemeentelijke toekomstbeeld voor maatschappelijke en culturele voorzieningen in Zaanstad Noord.

➔ Resultaten 2020-2021: geen

9. **Zichtbaarheid van de nieuwe functies van De Bieb verbeteren**

In 2020 wordt een plan gemaakt om de nieuwe functies van De Bieb structureel onder de aandacht te brengen van de verschillende doelgroepen van De Bieb. We gebruiken hiervoor onder andere de inbreng van diverse functiegroepen en vrijwilligers binnen De Bieb.

➔ Resultaten 2020-2021

- 2020 Goedgekeurd plan met begroting
- 2021 Uitvoering van het plan

